

Exterieur.

Zien en gezien worden

Het Universiteitsterrein Zernike in Groningen – een campus met verschillende onderwijsinstellingen van de Rijksuniversiteit en de Hanzehogeschool - wordt de laatste jaren grootscheeps vernieuwd en gemoderniseerd. Verouderde gebouwen worden gesloopt of gerenoveerd, en nieuwe worden toegevoegd. Tot de laatste behoort het Instituut voor Sportstudies van de Hanzehogeschool (HIS), een gebouw met een dynamische uitstraling die goed past bij de gebruikers. Rode draad in het ontwerp is zien en gezien worden: overal in het gebouw zie je mensen die bezig zijn met sport en sportonderwijs. Het ontwerp is van AGS uit Heerlen.

Rutger van Oldenbeek • Fotografie: Rob Hoekstra

Het Instituut voor Sportstudies is een HBO-opleiding met circa 1200 studenten en 100 medewerkers. De directeur van de HIS vroeg een interieur waarin sport nadrukkelijk en letterlijk tot uitdrukking zou komen, terwijl de facilitaire dienst de nadruk legde op vandaalbestendigheid. De Raad van Bestuur van de Hanzehogeschool wilde echter eerder een terughoudend interieur, omdat de studenten zich in alle gebouwen van de campus prettig moeten kunnen voelen. Interieurarchitect Chris Pachen van AGS koos er in overleg met de directeur voor om de sport in een meer abstracte vormtaal tot uiting te laten komen. Dit is onder meer gebeurd bij de ontwerpen van diverse maatwerkmeubels. Zo doen de her en der geplaatste separatieschermen denken aan atletiektoestellen. In het restaurant staat voor het venster langs het zwembad een repeterend zigzag-vormig meubel ('zicht op zwembad') dat doet denken aan start-

blokken. Het meubel vormt zowel tafels als banken, en tijdens wedstrijden kun je er op verschillende manieren op en tegenaan zitten. Verder kun je er aan eten en je notebook inpluggen op de verschillende aansluitingen aan de zijkant. Chris Pachen: "Ik vind het interessant om dingen te ontwerpen die niet slechts voor één functie zijn bedoeld, die aan de ontwerp opdracht voldoen maar daarnaast uitnodigen tot andere manieren van gebruik." De klimwand die hij om de liftschaft had bedacht is nog niet uitgevoerd, wel zijn er cijfers in een maatstok op aangebracht, "Sporters meten immers graag", aldus Pachen.

CATACOMBEN

Het Instituut voor Sportstudies bevat onder meer een sporthal, zwembad, sportgezondheidscentrum, gymzalen, theorie ruimten,

Balie bij de entree. (Foto Chris Pachén)

De turnzaal.

studielandschap, facilitaire en technische voorzieningen. De basisplattegrond van het gebouw bestaat uit vier 'dozen' die in Andreas-kruis-opstelling ten opzichte van elkaar zijn geplaatst. Deze bouwdeelen worden met elkaar verbonden door een centrale rustruimte, ingevuld met een aantal volumes die los of zwevend in de ruimte zijn geplaatst. Deze centrale ruimte wordt overkapt door een op staalkolommen geplaatst en expressief vormgegeven, koperkleurig dak, dat door zijn dynamiek refereert aan de functie van het gebouw: sport en sportstudies. De hoofdassen van de staalconstructie zijn uitgevoerd in twee kleuren: de lange as is van een grafisch antraciet, de kortere is wit.

Het gebouw bestaat uit drie lagen, elk met een specifieke functie en met een eigen, onderscheidende kleur. Op niveau 0 bevinden zich de sportzalen en de kleedkamers; deze laag heeft een vloer in een adrenaline versterkend dieprood; Pachén liet hiertoe inspireren door het idee van catacomben van een arena, "... waar de gladiatoren zich voorbereiden op de strijd." De opengewerkte laag hierboven - niveau 1 - is het entreeniveau, met onder meer de balies, restaurant, winkel en studielandschappen; hier is een warm maïsgeel gebruikt. De derde laag wordt gevormd door de verschillende loopbruggen die kriskras in het gebouw hangen, en de verschillende volumes met elkaar verbinden. De bruggen zijn uitgevoerd in antraciet, wat ze een grafisch karakter geven en een 'driedimensionaal landschap' van het interieur maakt. Zeker in het hart van het gebouw heb je een mooi overzicht over de verschillende volumes, vloeren en loopbruggen, en doet de HIS denken aan een grote overdekte stad waar het gonst van de activiteiten. Hier zijn ook de meer 'rumoerige' functies geconcentreerd, zoals balies, winkel en restaurant. In de periferie eromheen zijn op alle niveaus de rustigere studie- en werkgebieden. Zo is op de halfronde uitbouw van de collegezaal een halfrond meubel met vaste compute>>

Het zwembad.

Het zigzagmeubel langs het zwembad.

De centrale ruimte.

De grote sportzaal.

Het halfronde meubel in het studielandschap. Foto Chris Pachten.

werkplekken en loungeachtige samenwerkplekken. Op een andere plek staan teamwerktafels, gescheiden door klimrekachtige separatieschermen. Alle studieplekken zijn met veel zorg vormgegeven. Pachten: "Jonge mensen zijn steeds kritischer en bewuster als het gaat om de kwaliteit die hen op scholen wordt geboden, en ze kunnen ook meer visuele prikkels aan. Scholen kunnen daar bij het binnenhalen van die nieuwe generatie rekening mee houden."

SFEER

De grote sportzaal van de HIS is volgens Pachten uniek in Nederland: "De vloer is uitgevoerd in hetzelfde oranje als dat van een gravelbaan, terwijl dergelijke vloeren vrijwel altijd blauw of groen zijn. Van een deskundige begreep ik dat dit niet per se nodig is en veel meer kleuren mogelijk zijn. Daarom koos ik voor oranje, dat een opgewekt accent geeft bij al het grijs, staal en andere zaken die om sporttechnische en bouwkundige redenen wél gedictieerd worden. Zo is met bescheiden middelen een bijzondere sfeer gecreëerd." Daarnaast is in de grote sportzaal veel 'blond' hout gebruikt, zoals berkenmultiplex voor de betimmering van de uitschuifbare tribune. De vloer van de turnzaal kreeg een andere bijzondere kleur, een warm maïsgeel. Het metalen dak van het zwembad – waar even-

eens veel door techniek wordt voorgeschreven, zoals witte tegels en een blauw bad – wordt gedragen door op betonkolommen rustende gelamineerde houten liggers die in hun natuurlijke afwerking bijdragen aan een aangename sfeer. Naast de grote sportzaal ligt de collegezaal; wanneer de schuifwand tussen sport- en collegezaal wordt geopend, fungeert de zaal tevens als tribune. De tribune heeft stoelen in verschillende kleuren, "...zodat hij altijd vol lijkt te zitten", aldus Pachten.

Op niveau 1 in het hart van het gebouw is tevens het restaurant met sportcafé van de HIS. Gevraagd werd een bruine kroegsfeer die ook in veel sportkantine is te vinden; de bar/uitgiftebalie werd inderdaad bruin, maar kreeg in goed overleg met de opdrachtgever een meer eigentijdse vormgeving. Centraal staat een grote leestafel (6,5 x 1,4 m) die ondanks de afmetingen gemakkelijk verplaatsbaar is dankzij ingebouwde wielen. "We houden ervan dingen op meerdere manieren slim te maken" aldus Pachten. Bij de ingang staat een gelijksoortige tafel als computertafel, waarbij alle techniek (voor onder meer computers en verlichting) in het meubel is weggewerkt. Boven de uitgiftebalie van het restaurant staat een doos op poten, met daarin vergaderruimtes en een personeelsruimte. Maar ongetwijfeld de grootste blikvanger in het restaurant is de enorme bal >>

De centrale ruimte.

die in de ruimte 'hangt', en waarin rondom een comfortabele bank is gemaakt. De bal is bereikbaar via een trap en via een loopbrug naar de personeelsruimte, en kan tijdens bijeenkomsten en recepties aan die ruimte worden gekoppeld. Verder wordt de bal gebruikt als uitbreiding van het restaurant en voor teambesprekingen, en hangen er – net als op vele andere plaatsen in de school – flatscreen-tv's waarop vooral sport kan worden bekeken. De bal is behalve een uitbreiding van het vloeroppervlak natuurlijk ook een 'gimmick' die naar sport verwijst, niet alleen door zijn vorm, maar ook door de bekleding ervan, waarin vervaagde afbeeldingen van sporters zijn aangebracht. Overdag kun je door de semitransparante bekleding naar buiten kijken, 's avonds lijkt de ruimte gesloten en is het een soort lampion met een intiem interieur. "Hij is elk moment van de dag anders", aldus Pachen, "en ik vind het inspirerend om zo iets vorm te geven."

De diverse balies in het gebouw hebben een eigen dynamische vormtaal, met ronde hoeken en rode wanden. "In de vormtaal van de balies hebben we bewust afgeweken van de rest: een beetje sportief, kek, en met een duidelijke signaalfunctie", zo stelt Pachen. Bewust onopvallend is de vormgeving van de computerschermen die door het hele gebouw in de balustrades zijn geïntegreerd en waarop studenten informatie kunnen opvragen; voor dit ontwerp van Pachen is inmiddels belangstelling getoond door een fabrikant. In het vierkante volume links van de ingang ten slotte zijn de kantoren van de HIS. In overleg met het personeel – voornamelijk sportieve dertigers en veertigers – zijn er zowel flexibele als afgesloten teamwerkplekken.

In één van die kantoren – van de directeur – staat een enorme, tot in stahoogte verstelbare vergadertafel, de 'brainstormtafel', door Pachen ontworpen in het kader van een concept voor anders werken door bestuurders en creatieve mensen; de tafel wordt ook toegepast in het door Pachen ontworpen nieuwe stadhuis van Vianen dat binnenkort wordt opgeleverd. π

Legenda

Opdrachtgever: Stichting Hanzehogeschool, Groningen

Ontwerp: Architecten & Planners, Heerlen; projectteam: Jan Decker, Paul van Nuys, Chris Pachen (interieur), Roel Korbmacher, Steven Pasterkamp, Jeroen Zeekaf, John Prevoo

Werkplekmeubilair: Ahrend

Meubilair restaurant: Fritz Hansen, Sateliet Meubelen, Ahrend, Extremis, Marko

Interieurbouw: Giellissen Neos Interieurprojecten, Helmond

Sportvloeren: Eputan Kunststoftechniek, Meerkerk

Sportinrichting: Janssen-Fritsen, Helmond

Verlichting: Croon, Groningen

Bouwkundig aannemer: Van Wijnen, Groningen

Oppervlakte: 12.400 m²

Kosten: 12.925.505 euro

De bol in het restaurant.

Interieur van de bol in het restaurant. Foto Chris Pachen.